

[Innhaldsliste](#)

Plan for lesing Samnanger barneskule

Gjeld frå 1.01.2023

Versjon 1 reviderast juni 2023.

Del 1:

Bibliotekassistentar	S.	10
Digital dugleik.....	S.	8
Høgtlesing	S.	8
Innhaldsliste	S.	2
Kjelder	S.	33
Kjerneverdiane til skulen	S.	4
Kompetente lesarar er kjenneteikna ved	S.	4
Nynorsk er skriftspråket i Samnanger	S.	4
Leseplanar 1.trinn.....	S.	13
Leseplanar 2.trinn.....	S.	15
Leseplanar 3.trinn.....	S.	17
Leseplanar 4.trinn.....	S.	20
Leseplanar 5.trinn.....	S.	23
Leseplanar 6.trinn.....	S.	27
Leseplanar 7.trinn.....	S.	30
Leseprosjekt	S.	10
Lesing i alle fag	S.	5
Leseverk 1.-2. trinn	S.	9
Leseverk 3.-4. trinn	S.	9
Leseverk 5.-7. trinn	S.	9
Observasjon, kartlegging og oppfølging/tidleg innsats	S.	11
Planen sitt hovudmål	S.	3
Rettleia lesing	S.	6
Skulebiblioteket vårt	S.	10
Skule-heim samarbeid	S.	8
Strategibruk	S.	7
Tilpassa opplæring	S.	5

Del 2: Observasjon, kartlegging og oppfølging/tidleg innsats

- Kartlegging og observasjon
- Tidleg innsats og intensiv opplæring
- Oppfølging av elevar som ikkje følgjer forventa leseutvikling

Del 3: Leseplanar

- Leseopplæring på 1. trinn
- Leseopplæring på 2. trinn
- Leseopplæring på 3. trinn
- Leseopplæring på 4. trinn
- Leseopplæring på 5. trinn
- Leseopplæring på 6. trinn
- Leseopplæring på 7. trinn

Lesing = motivasjon x avkoding x forståing

Planen sitt hovudmål

- Vidareuvikling og kvalitetssikring av leseopplæringa ved Samnanger barneskule.
- Styrking av elevane sin lesekompesanse og motivasjon for lesing.
- Førebygging av lese- og skrivevanskår.
- Systematisk oppfølging av leseutviklinga til elevane.
- Produsera livslange lesarar.
- Bruka skulebiblioteket aktivt for å skapa gode leseopplevelingar på skulen og heime.
- Konkrete tips til pedagogar for utvikla me-skulen.

Kjerneverdiane til skulen skal vektleggast i leseopplæringa:

- Me-skule
- Leksebevisst skule
- Samarbeid
- Inkludering
- Livsmeistring

Leseplanen er forpliktande for det pedagogiske personalet. Gjennom heile skulegangen ved Samnanger barneskule, skal elevane møta systematisk leseundervisning, rettleiing og oppfølging.

Leseplanen bygger på eit kognitivt og sosialkonstruktivistisk læringssyn, og er forankra i det sosiokulturelle læringssynet.

Kompetente lesarar er kjenneteikna ved at dei:

- Er innstilte på å læra noko av lesinga
- Kan etablera forventingar til teksten og lesa mellom linjene
- Utnyttar bakgrunnskunnskap
- Veit kvifor og korleis ein les
- Er aktive både før, under og etter lesinga
- Varierer lesemåten både i høve til tekst og kontekst
- Veit kva tid dei forstår, og kva dei kan gjera når forståinga bryt saman

Nynorsk er skriftspråket i Samnanger:

- Elevane skal ha nynorskttekstar tilgjengeleg i klasserom og på biblioteket.
- Høgtlesing må inkludera nynorskttekstar.

Lesing i alle fag

Å kommunisera, samhandla og delta er eit viktig kompetanseområde i skulen framover. Alle som veks opp i dag har behov for å handtera eit komplekst informasjons- og tekstmangfald.

Ifølge Ludvigsen-utvalget er lesing, skriving og munnleg kommunikasjon nøkkelen til utdanning og arbeid. I tillegg er det å lesa og uttrykka seg ein viktig del av elevenes personlege utvikling. Alle lærarar er leselærarar, det tydar at ein les, skriv og kommuniserar i kva time. Derfor er det viktig at alle pedagogar tar dette ansvaret på alvor.

Tilpassa opplæring

Prinsippet om tilpassa opplæring er eit overordna prinsipp og det er grunnleggande for all opplæring. Tilpassa opplæring er dei tiltaka som skulen sett inn for å sikra at alle elevar får best mogleg utbytte av den ordinære opplæringa. Tiltaka kan vera knytta til:

- Organisering av opplæringa
- Pedagogiske metodar
- Arbeid med læringsmiljø
- Arbeid med lokale planar

Tilpassa opplæring skal gjelda for alle elevar til alle tider. Prinsippet gjeld i skuletida, heima og i prøvesituasjonar. På Samnanger barneskule har me fokus på å finna tilpassa tekstar, bøker og lekser til kvart barn. Eit godt samarbeid med føresette er viktig for at me skal lukkast i dette arbeidet. Pedagogar og tilsette skal halda seg oppdatert på nye bøker og leseforsking. Bibliotekaren har ei støttande og viktig rolle i arbeidet med å finna motiverande og passande litteratur for borna.

Leseglede og lesemotivasjon

Forsking visar at språk og sosiale dugleikar blir utvikla gjennom lesing. Me vil fokusera på lesing heilt frå fyrste veke i 1.klasse. Det skal alltid vera tilgjengelege bøker i kvart klasserom. Det skal vera ulike sjangrar, ulike nivå og oppdaterte bøker.

Kvar klasse skal ha høve til å bruka skulebiblioteket fleire gongar i veka. Elevane skal tidleg læra seg systemet på skulebiblioteket og såleis finna fram til dei ulike sjangrane. Bibliotekar og pedagogar skal hjelpe elevane til å finna passande bok etter deira lesenivå og interesser.

I kvart klasserom skal pedagogar/fagarbeidarar lesa høgt for borna. Til dømes i samlingsstund, tilknytt fag, matpause eller på anna tidspunkt i løpet av skuledagen. Elevane skal bli introdusert for ulike sjangrar for å få gode opplevelingar og læra seg sjangertrekk. Å visa interesser for elevane sine leseopplevelingar er svært viktig arbeid.

Me oppfordrar alle føresette til å hjelpe eleven inn i lesegleda ved å lesa høgt, visa interesse for skuletekstar og lesa sjølv.

Læringsstrategiar

Målet vårt er at elevane våre lærer seg metakognisjon. Det tyder at eleven overvåkar si eiga forståing når han les. På skulen må ein læra seg ulike metakognitive strategiar som kan hjelpe dei i leseprosessen.

- **Hukommelsestrategiar**- Lesa eit avsnitt fleire gongar, gjenta, eller skriva delar av teksten (nøkkelord, definisjonar, fraser, setningar eller liknande).
- **Organiseringsstrategiar**- Teikna omgrepsskart eller tankekart eller lage samanfatningar
- **Elaboreringsstrategiar**- Samanlikna ny kunnskap med noko ein veit frå før, personlege erfaringar
- **Overvåkningsstrategiar**- Sjekka si eiga forståing under lesinga, som å stoppa opp, gå tilbake og undra seg over nye ord.

Rettleia lesing

Handlar om å lesa, tenka og snakka om tekst og lesing på målretta vis. Her blir elevane leia gjennom ein tekst i lesefasane FØR, UNDER og ETTER. Rettleia lesing høver i små grupper og i heil klasse.

I småskulen skal elevane ha rettleia lesing i nivåbaserte småbøker (både skjønn- og faglitteratur) 2 gonger kvar veke. Dette blir organisert som ein lærarstyrt stasjon i stasjonsundervisning.

På mellomsteget skal elevane ha rettleia lesting med hovudvekt på lesing av fagtekstar i alle fag. Læreboktekstar i alle fag kan med fordel brukast. Som metode, blir rettleia lesing bruka i klasseundervisning i alle fag.

Det kan også organiserast som ein lærarstyrt stasjon i stasjonsundervisning på alle trinn, eller ved bruk av arbeidsprogram.

Strategibruk

Lærarane skal legge til rette for at elevane får arbeide med lese- og læringsstrategiar før, under og etter lesing slik at elevane har verktøy for å bli dyktige lesarar. Det er også sentralt at elevane arbeidar med strategiar som kan hjelpe dei når de står fast eller ikkje forstår.

- **Modellering**
 - Læraren visar og forklarar ein strategi, og eleven kopierar strategibruken.
- **Nyttar strategien saman med andre**
 - Eleven kan brukar strategiar saman med andre
- **Arbeider sjølvstendig med hjelp og støtte**
 - Kan bruke lesestrategiar, sjølvstendig, men treng veiledning for å finna den rette strategien og når den trengs.
- **Arbeida sjølvstendig**
 - Eleven brukar intuitivt ulike lesestrategiar.

Me brukar lese- og læringsstrategiar i alle fag på alle trinn for å utvikla metakognitiv kompetanse og leseforståing hos elevane. Lærarane skal legga til rette for at elevane dagleg får arbeida med lese- og læringsstrategiar før, under og etter lesing slik at elevane har verktøy for å forstå innhaldet i ein tekst.

Det er naudsynt at elevane dagleg jobbar med strategiar som kan hjelpa dei når dei står fast eller ikkje forstår. Elevane skal oppmuntrast til å avkoda nøyaktig fordi det vil gagna leseforståinga.

Oversikt over ulike lesestrategiar som elevane skal kjenna til, fordelt på trinn:

Lesestrategiar	1.tr	2.tr	3.tr	4.tr	5.tr	6.tr	7.tr
BO (Bilde og overskrift)	Yellow						
Førkunnskap (kva veit eg om temaet?)	Yellow	Light Blue	Orange	Light Green	Gold	Orange	Dark Blue
Nøkkelord og nøkkelsetningar		Light Blue	Orange	Light Green	Gold	Orange	Dark Blue
Forenkla omgrepsskart		Light Blue	Orange	Light Green	Gold	Orange	Dark Blue
Tankekart (frå enkel til komplisert struktur)		Light Blue	Orange	Light Green	Gold	Orange	Dark Blue
Overvåking (av eiga lesing, lesestopp: Kva har eg lest?)		Light Blue	Orange	Light Green	Gold	Orange	Dark Blue
VØL (skjema med: veit – ønsker å vite – lært)		Light Blue	Orange	Light Green	Gold	Orange	Dark Blue
BOI (Bilde – overskrift – innleiing)			Light Green				
Omgrepsskart			Light Green				
Attforteljing og samandrag			Light Green				
Spørsmålsstilling (til teksten, lesa og finna/tenk sjølv oppgåver)			Light Green				
BISON (bilde/tekst – innleiing –slutt – overskrift – nøkkelord)			Light Green				
Skumlesing			Light Green				

Digital dugleik

På Samnanger barneskule er digital dugleik ein naturleg del av grunnlaget for læringsarbeid både i og på tvers av faglege emner. Elevane våre skal kunna både henta inn og behandla informasjon, vera kreativ og skapande med digitale ressursar, og kunna kommunisera og samhandla med andre i digitale omgjevnadar.

- Skolestudio Basis 1-7
- Word
- Graphogame
- AskiRaski
- Aviser (Framtida junior, Samningen, Aftenposten junior)
- Talesyntese (Sanefjord skolen)
- TextPilot (Lisens til elevar med dysleksi)
- Kartleggeren Udir

Høgtlesing

Born som blir lest høgt for har mykje større sjans for å utvikla leselyst og engasjement for eiga lesing. Difor skal alle elevane få oppleva høgtlesing kvar dag anten i samling, tilknytt fag, i matpausen eller andre tidspunkt i skulekvardagen.

Skule - heim samarbeid

Eit godt samarbeid med føresette er ein ressurs når det gjeld å styrka elevane sin lesedugleik og læringsresultat. Lærarane er forplikta til å samarbeide om lesing med heimen. Skulen ønskjer at dei føresette blir aktive deltakarar i leseutviklinga.

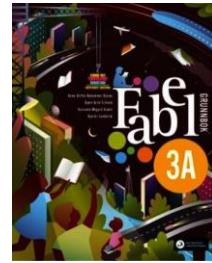
Utvikling av lesedugleik skal vera tema på foreldremøta om hausten. Gjennom å heva dei føresette sin kunnskap om lesing ønskjer me å få gode støttespelarar for borna under lesearbeid som skjer heime.

Om skulen opplever at elevar strever med å tileigna seg aldersadekvat lesedugleik, må det vurderast kva tiltak som skal settast i gong, og dette skal skje i samarbeid med heimen. Dei føresette skal bli kontakta om eleven avvik frå forventa leseutvikling.

Leseverk på Samnanger barneskule:

Trinn 1 og 2:

- Fabel lesebok
- Skolestudio Basis 1-7

- Utdrag frå andre læreverk
- Utdrag frå andre bøker og tekstar
- Småbøker som Bokbussen t.d.

Trinn 3 og 4:

- Fabel lesebok
- Skolestudio Basis 1-7
- Småbøker
- Utdrag frå andre læreverk
- Utdrag frå andre bøker og tekstar

Trinn 5 – 7:

- Salto lese – og språkbok
- Skolestudio Basis 1-7
- Fagtekstar frå ulike fag
- Tekstar og utdrag frå bøker, nettet og tidsskrift

Skulebiblioteket vårt

På Samnanger barneskule skal biblioteket legga til rette for gode leseopplevelingar for alle elevar. Biblioteket er hjarta i skulen vår. Her skal det vera kjekt å ha undervisningsopplegg med klasse/grupper, men også ein plass der elevane kan fordjupa seg og drøyma seg vakk. Det er difor viktig at biblioteket har bøker som vekker interesse og som er tilpassa ulike nivå i leseutviklinga.

Skulebibliotekar

- Bruke norsktimar til undervisning/opplegg på skulebiblioteket.
- Bruke tida saman med små grupper på biblioteket slik at dei alltid har ei bok å lesa i, kan bli glade i å lesa og kjenna seg heime på biblioteket.
- Skulebibliotekar kan hjelpe til med rettleiing både individuelt og i grupper.
- Informera og førebu pedagogane til gjennomføring av leseprosjekt.
- Halda tilsette oppdatert på ny og god litteratur.

Biblioteksassistentar

Kvart år er nokre elevar på mellomtrinnet biblioteksassistentar. Desse elevane har ansvar på biblioteket. Arbeidsoppgåvene deira kan til dømes bestå av å låna ut, levera inn, rydda og stempla bøker. Dei skal også hjelpe medelevar til å finna bøker.

Leseprosjekt- tiltak for å fremja leselyst og leseglede

Ein gong i semesteret har me særskilt fokus på lesing. Alle trinn skal ha eit leseprosjekt i hausthalvåret og eit i vårhalvåret. Målet for leseprosjekta er at elevane utviklar si leseerfaring og kompetanse gjennom variert lesing; både fag- og skjønnlitteratur, ulike sjangrar og tekstmedium, stigande utfordring og progresjon, mengdelesing og djupnelesing.

Del 2: Observasjon, kartlegging og oppfølging/tidleg innsats

Kartlegging

Kartlegging er å innhenta informasjon om eleven for å laga ein oversikt eller eit kart over det han kan eller ikkje kan, for å hjelpe eleven vidare. På kvart trinn skal eleven si leseutvikling kartleggast med ulike verktøy (Sjå leseplan).

Uformell kartlegging

Alle pedagogar har ansvar for alle elevar si leseutvikling. Dette skal byrja allereie fyrste månad i 1.klasse. Pedagog må alltid veta kva utgangspunkt eleven har og såleis kunna evaluera eleven si leseutvikling.

Formell kartlegging

Samnanger barneskule føl Utdanningsdirektoratet sine kartleggingsprøvar på 1. og 3. trinn. På 5.trinn gjennomfører ein nasjonale prøvar. Kartleggaren blir brukt frå 5.-7. trinn.

Elevar som ikkje følger venta leseutvikling:

(Skårar i eller under kritisk sone på nasjonale prøver og udir sine kartleggingsprøvar.)

Astrid Lindgrens bønn
Å mektige feer!

Gi mitt barn i faddergave
ikke bare helse og skjønnhet og rikdom
og alt det der dere pleier
å komme trekkende med.

Gi mitt barn lesehunger,
det ber jeg om med brennende hjerte.

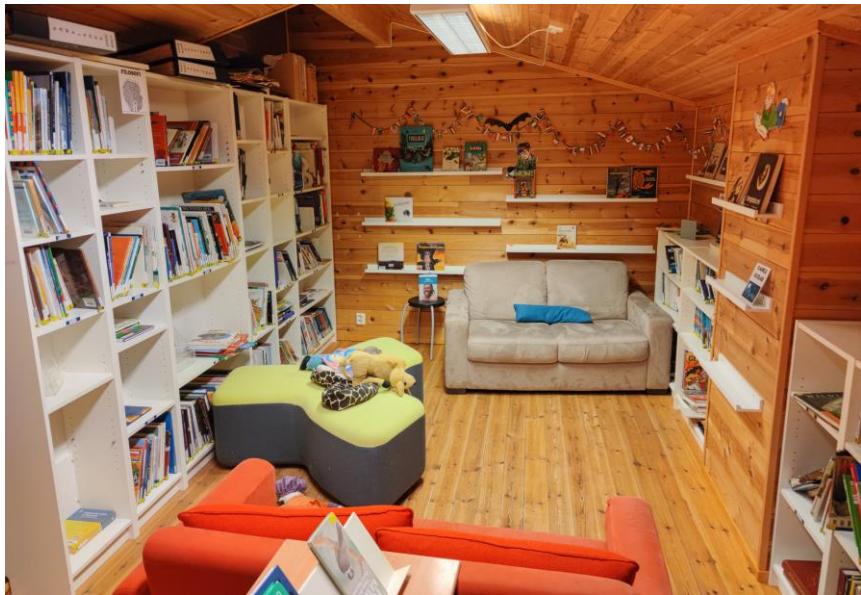
For jeg ville så gjerne at mitt barn
skulle få i sin hånd
nøkkelen til eventyrlandet
hvor man kan hente
den skjønneste av alle gleder.

Slik burde hver eneste mamma tenke!
Astrid Lindgren

Pedagog set i samarbeid med
trinnet i gang ein prosess med
analyse, tiltak, evaluering og
retesting, og ev justering av
tiltak. Her må trinnet arbeida tett
og godt for å finna gode
løysingar og arbeidsmetodar for
å hjelpa dei som strevar.
Føresette vil bli informert og
inkludert i det vidare arbeidet.

Tidleg innsats og intensiv opplæring

Intensiv opplæring er ein del av tidleg innsats. Det skal vera ein kortvarig og målretta innsats frå skulen i lesing og skriving for dei som treng det. Slik kan eleven raskt få eigna støtte og oppfølging.

Del 3: Leseplanar

1. trinn

Mål for lesing	Dugleikar	Metode
Språk og omgrep		
Elevane skal ha eit funksjonelt ordforråd	<ul style="list-style-type: none"> • Kunna fortelja frå opplevingar • Kunna gjenfortelja ein historie med eigne ord • Bruke daglegdagse ord og uttrykk • Undre og utforska ord og omgrep 	<ul style="list-style-type: none"> • Snakka om turdag, feriar og helg • Lesing • Samtale med klasse/gruppe/læringsvenn • ASK
Leseteknikk		
Eleven forstår samanhengen mellom fonem og grafem	<ul style="list-style-type: none"> • Kjenna igjen alle bokstavane i alfabetet og veit kva språklyd dei representerer • Kjenna igjen første, miderste og siste lyd i eit ord • Høyra rim og kunna rima • Høyra stavingar i ord • Kjenna igjen same lyd i ulike ord • Identifisera same lyd i ulike ord • Lydera saman språklydar • Forstår det alfabetiske prinsippet 	<ul style="list-style-type: none"> • Språkleikar av Jørgen Frost <ul style="list-style-type: none"> ◦ Mitt skip er lasta med • Samtale og spela lotto om fonem og grafem • Klappe, trampe t.d. stavelsar • Sanseparty • Skriveoppgåver • Lesing • Synga songar om alfabetet t.d. • AskiRaski • Graphogame • Forma bokstaven gjennom skrift, plastelina, sand, kroppslege rørsle
Teknisk	<ul style="list-style-type: none"> • Leseretning • Lesa/avkoda starten på eit ord og gjette resten • Forskjeller og likskaper mellom stor og liten bokstav 	<ul style="list-style-type: none"> • Høgtlesing med lesefinger • Samtale, lesing og skriving • Forma bokstaven gjennom skrift, plastelina, sand, maling, med kroppen

Logografisk lesing	<ul style="list-style-type: none"> Kjenna igjen ordbilete på skilt og emballasje Lesa namn til dei i klassen Kjenna igjen vanlege småord som: bil, sel, is, ål, ro 	<ul style="list-style-type: none"> Turdag Jakta på skilt Ordjakt/orddiktat med bilet Merking med bilet og skrift: <ul style="list-style-type: none"> Dagsplan Uttstyr i klasserommet (saks, lim, hyller) Lesing, spel, skriving
Sjangerlære		
Eleven skal oppleva variert litteratur	<ul style="list-style-type: none"> Gjennom høgtlesing Få kjennskap til brev, invitasjon, eventyr, film, sakprosa, søknad, teikneserie, vitsar, rim og regler, song, drama, digitale tekstar Aktivt bruk av skulebibliotekte Alltid tilgjenglege og varierte bøker i klasserommet 	<ul style="list-style-type: none"> Bursdagsbok Skriva brev til familie t.d. Bursdagsinvitasjon Teikna til eventyr, forteljingar, filmar
Eleven skal nytta ulike strategiar	<u>Stragliar (sjå s. 8):</u> <ul style="list-style-type: none"> BO Førskunnskap 	<ul style="list-style-type: none"> Kunna bruka tankekart Kunna gjenfortelja gjennom teikning og enkel skrift

2. trinn

Mål for lesing	Dugleikar	Metode
Språk og omgrep		
Elevane skal ha eit funksjonelt ordforråd	<ul style="list-style-type: none"> • Kunna fortelja frå opplevingar • Kunna gjenfortelja ein historie med eigne ord • Bruke daglegdagse ord og uttrykk • Undre og utforska ord og omgrep 	<ul style="list-style-type: none"> • Snakka om turdag, feriar og helg • Lesing • Samtale med klasse/gruppe/læringsvenn • ASK
Leseteknikk		
Eleven forstår samanhengen mellom fonem og grafem	<ul style="list-style-type: none"> • Kjenna igjen alle bokstavane i alfabetet og veit kva språklyd dei representerer • Kjenna igjen fyrste, miderste og siste lyd i eit ord • Høyra rim og kunna rima • Høyra stavingar i ord • Kjenna igjen same lyd i ulike ord • Identifisera same lyd i ulike ord • Lydera saman språklydar • Forstår det alfabetiske prinsippet 	<ul style="list-style-type: none"> • Språkleikar av Jørgen Frost <ul style="list-style-type: none"> ◦ Mitt skip er lasta med • Samtale og spela lotto om fonem og grafem • Klappe, trampe t.d. stavelsar • Sanseparty • Skriveoppgåver • Lesing • Synga songar om alfabetet t.d. • AskiRaski • Graphogame <ul style="list-style-type: none"> • Forma bokstaven gjennom skrift, plastelina, sand, kroppslege rørsle
Eleven har automatisert dei mest vanlege høgfrekventeorda	<ul style="list-style-type: none"> • Kjenna til dei mest brukte orda 	<ul style="list-style-type: none"> • 100-lista over mest vanlege høgfrekvente ord
Teknisk	<ul style="list-style-type: none"> • Leseretning • Lesa/avkoda starten på eit ord og gjette resten • Forskjellar og likheitar mellom stor og liten bokstav • Lesa setningar med god flyt • Lesa nokre ord som ikkje er lydrette • Dele opp og lage samansatte ord • Kjenna til kva komma, spørsmålsteign, utropsteign og punktum tydar 	<ul style="list-style-type: none"> • Høgtlesing med lesefinger • Samtale, lesing og skriving • Forma bokstaven gjennom skrift, plastelina, sand, maling, med kroppen • AskiRaski • Lage tøyseord, nye ord • Språkssamtale

Logografisk lesing	<ul style="list-style-type: none"> Kjenna igjen ordbilete på skilt og emballasje Lesa namn til dei i klassen Kjenna igjen vanlege småord som: bil, sel, is, ål, ro 	<ul style="list-style-type: none"> Turdag Jakta på skilt Ordjakt/orddiktat med bilete Merking med bilete og skrift: <ul style="list-style-type: none"> Dagsplan Uttstyr i klasserommet (saks, lim, hyller) Lesing, spel, skriving
Strategilæring		
Eleven skal læra seg ulike lesestrategiar	<u>Strategiar (sjå tabell s 8):</u> <ul style="list-style-type: none"> BO Førkunnskap Nøkkelord Forenkla omgrepkart Tankekart Overvåking 	<ul style="list-style-type: none"> Trena på dei ulike strategiane
Eleven skal læra seg ulike læringsstrategiar	<ul style="list-style-type: none"> Stilla spørsmål til tekst Svarar på spørsmål til tekst Undrer seg over temaet Undre seg over ord 	<ul style="list-style-type: none"> Samtale om tekst Tenkeskriva (stikkord, tankekart, teknig) Filofisk-samtale
Sjangerlære		
Eleven skal oppleva variert litteratur	<ul style="list-style-type: none"> Gjennom høgtlesing Få kjennskap til brev, invitasjon, eventyr, film, sakprosa, søknad, teikneserie, vitsar, rim og regler, song, drama, digitale tekstar Aktivt bruk av skulebibliotek Alltid tilgjenglege og varierte bøker i klasserommet 	<ul style="list-style-type: none"> Bursdagsbok Skriva brev til familie t.d. Bursdagsinvitasjon Teikna til eventyr, forteljingar, filmar
Leseinteresse		
Eleven skal sjølv få velja litteratur som skal brukast i klasserommet	<ul style="list-style-type: none"> Aktivt bruk av skulebibliotek Alltid tilgjenglege og varierte bøker i klasserommet 	<ul style="list-style-type: none"> Besøka biblioteket på Bjørkheim Undervisning av skulebibliotekar/pedagog

3. trinn

Mål for lesing	Dugleikar	Metode
Språk og omgrep		
Elevane skal ha eit funksjonelt ordforråd	<ul style="list-style-type: none"> • Kunna fortelja samanhengande frå opplevingar • Kunna gjenfortelja forteljing/eventyr med eigne ord • Bruke daglegdagse ord og uttrykk • Undra og utforska ord og omgrep 	<ul style="list-style-type: none"> • Snakka om turdag, feriar og helg • Lesing • Samtale med klasse/gruppe/læringsvenn • ASK • Dele opp ord (fram-vising) • Setta saman ord • Laga tulleord • Finna ord i ord
Leseteknikk		
Eleven har automatisert dei mest vanlege høgfrekvente orda	<ul style="list-style-type: none"> • Kjenna til dei mest brukte orda 	<ul style="list-style-type: none"> • 100-lista over mest vanlege høgfrekvente ord
Teknisk	<ul style="list-style-type: none"> • Lesa/avkoda starten på eit ord og gjette resten • Les grafem raskt og ha god bokstavkunnskap • Lesa nokre ord som ikkje er lydrette • Dele opp og lage samansatte ord • Kjenna til diftongar og nemna ord med diftongar • Kunna forskjellen på vokalar og konsonantar 	<ul style="list-style-type: none"> • Høgtlesing med lesefinger • Samtale, lesing og skriving • Forma bokstaven gjennom skrift, plastelina, sand, maling, med kroppen • AskiRaski • Lage tøyseord, nye ord • Språkssamtale
Lesing med flyt	<ul style="list-style-type: none"> • Lesa setningar med god flyt og forståing • Pause ved komma, stopp ved punktum og kjenna til når ein skal bruka spørjeteikn og utropsteikn • Korrigera seg sjølv når hen les feil 	<ul style="list-style-type: none"> • Lesa tekstar frå lesebøker, littlesthefter, skjønnlitteratur etc. • Lytte til lydbøker

Leseforståing		
Eleven kan svara på ulike typar spørsmål frå tekst	<ul style="list-style-type: none"> • Kunna henta ut informasjon frå diagram og tabellar • Tolka bilete for å forstå tekst • Skumlesa ein tekst for å finna svar på spørsmål • Lesa for å tolka innhald • Følgja instruksjon ved å sjå på bilete (t.d. logo) 	<ul style="list-style-type: none"> • Lesa ulike tekstar • Lesa bøker • Samtaler kring ulike bilete/filmar • Byggje etter bruksanvisning • Lage enkle matrettar etter oppskrift
Strategilæring		
Eleven skal læra seg ulike lesestrategiar	<p><u>Strategiar (sjå s. 8):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • BO • Førkunnskap • Nøkkelord • Forenkla omgrepkart • Tankekart • Overvåking • VØL • BOI 	<ul style="list-style-type: none"> • Trena på dei ulike strategiane
Eleven skal læra seg ulike læringsstrategiar	<ul style="list-style-type: none"> • Stillar spørsmål til tekst • Svara på spørsmål til tekst • Undrer seg over temaet • Undre seg over ord 	<ul style="list-style-type: none"> • Samtale om tekst • Tenkeskriva (stikkord, tankekart, teknig) • Filofiske-samtaler
Sjangerlære		
Eleven skal oppleva variert litteratur	<ul style="list-style-type: none"> • Gjennom høgtlesing • Få kjennskap til brev, invitasjon, eventyr, film, sakprosa, søknad, teikneserie, vitsar, rim og regler, song, drama, digitale tekstar • Aktivt bruk av skulebibliotek • Alltid tilgjenglege og varierte bøker i klasserommet • Utforska og brukta digitale informasjonskanalar 	<ul style="list-style-type: none"> • Bursdagsbok • Skriva brev til familie t.d. • Bursdagsinvitasjon • Teikna til eventyr, forteljingar, filmar

Leseinteresse og lesekultur		
Eleven skal sjølv få velja litteratur som skal brukast i klasserommet	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivt bruk av skulebibliotek • Alltid tilgjenglege og varierte bøker i klasserommet 	<ul style="list-style-type: none"> • Besøka biblioteket på Bjørkheim • Undervisning av skulebibliotekar/pedagog
Eleven oppleva høgtlesing gjennom veka	<ul style="list-style-type: none"> • For å læra seg sjangertrekk • Læra om leseglede og lesemotivasjon • Bli ein betre lesar (lesefart, ordavkoding) 	<ul style="list-style-type: none"> • Lesa dikt, eventyr, søker, brev, faktatekst, vitsar, sang,

4. trinn

Mål for lesing	Dugleikar	Metode
Språk og omgrep		
Elevane skal ha eit funksjonelt ordforråd	<ul style="list-style-type: none"> Kunna fortelja samanhengande frå opplevelingar Kunna gjenfortelja forteljing/eventyr med eigne ord Bruke daglegdagse ord og uttrykk Undra og utforska ord og omgrep 	<ul style="list-style-type: none"> Snakka om turdag, feriar og helg Lesing Samtale med klasse/gruppe/læringsvenn ASK Dele opp ord (fram-vising) Setta saman ord Laga tulleord
Leseteknikk		
Eleven har automatisert dei mest vanlege høgfrekvente orda	<ul style="list-style-type: none"> Kjenna til dei mest brukte orda 	<ul style="list-style-type: none"> 100-lista over mest vanlege høgfrekvente ord
Eleven har strategiar for lesa lange og samansatte ord	<ul style="list-style-type: none"> Les ord med kompliserte konsonantforbindinger Delar lange ord opp i stavelsar Les ikkje- lydrette ord 	<ul style="list-style-type: none"> Leike med ord og stavingar Oppgåver med deling av ord
Teknisk	<ul style="list-style-type: none"> Lesa/avkoda starten på eit ord og gjette resten Les grafem raskt og ha god bokstavkunnskap Lesa nokre ord som ikkje er lydrette Dele opp og lage samansatte ord Kjenna til diftongar og nemna ord med diftongar Kunna forskjellen på vokalar og konsonantar 	<ul style="list-style-type: none"> Høgtlesing med lesefinger Samtale, lesing og skriving Forma bokstaven gjennom skrift, plastelina, sand, maling, med kroppen AskiRaski Lage tøyseord, nye ord Språkssamtale
Lesing med flyt	<ul style="list-style-type: none"> Lesa setningar med god flyt og forståing Pause ved komma, stopp ved punktum og kjenna til når ein skal bruka spørjeteikn og utropsteikn Korrigera seg sjølv når hen les feil 	<ul style="list-style-type: none"> Lesa tekstar frå lesebøker, littlesthefter, skjønnlitteratur etc.

Leseforståing		
Eleven kan lesa samansatte tekstar	<ul style="list-style-type: none"> Kunna henta ut informasjon frå diagram, grafar og tabellar Tolka bilete for å forstå tekst Skumlesa ein tekst for å finna svar på spørsmål Lesa for å tolka innhald Følgja instruksjon ved å sjå på biletet (t.d. lego) 	<ul style="list-style-type: none"> Byggje ting etter oppskrift Lage mat etter oppskrift Nytte samtale bilete, filmer
Metakognetiv perspektiv	<ul style="list-style-type: none"> Oppdaga når hen møtar ord og uttrykk ein ikkje forstår Reflektera over det ein les Lesa mellom linjene og trekka slutningar 	<ul style="list-style-type: none"> Nytta rettleia lesing Gode samtaler rundt teskt og bøker og artikler
Strategilæring		
Eleven skal læra seg ulike lesestrategiar	<u>Strategiar (sjå s. 8):</u> <ul style="list-style-type: none"> Førkunnskap Nøkkelord Tankekart Overvåking VØL BOI Omgrepkart Attforteljing og samandrag spørsmålsstilling 	<ul style="list-style-type: none"> Oppgåver der ein kan trena på å bruke dei ulike strategiane
Eleven skal læra seg ulike læringsstrategiar	<ul style="list-style-type: none"> Stilla spørsmål til tekst Svara på spørsmål til tekst Undrer seg over temaet Undre seg over ord 	<ul style="list-style-type: none"> Samtale om tekst Tenkeskriva (stikkord, tankekart, teknig) Filofisk-samtale
Sjangerlære		
Eleven skal oppleva variert litteratur	<ul style="list-style-type: none"> Gjennom høgtlesing Få kjennskap til brev, invitasjon, eventyr, film, sakprosa, søknad, teikneserie, vitsar, rim og regler, song, drama, digitale tekstar Aktivt bruk av skulebibliotek Alltid tilgjenglege og varierte bøker i klasserommet Utforska og bruka digitale informasjonskanalar 	<ul style="list-style-type: none"> Bursdagsbok Skriva brev til familie t.d. Bursdagsinvitasjon Teikna til eventyr, forteljingar, filmar

Kritisk tenking	<ul style="list-style-type: none"> • Utforska og brukta digitale medier • Kjeldekritikk (t.d. reklame, fake news, wikipedia, YouTube) • Kunna søka etter informasjon via ein sokemotor 	<ul style="list-style-type: none"> • Samtaler og spørsmål til tekst og kilder • Eige tema knytt til kjeldekritikk • Utforske internett og sokemotorer
Leseinteresse og lesekultur		
Eleven skal sjølv få velja litteratur som skal brukast i klasserommet	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivt bruk av skulebibliotek • Alltid tilgjenglege og varierte bøker i klasserommet • Få hjelp til å finna tilpassa bøker til sitt lesenivå 	<ul style="list-style-type: none"> • Besøka biblioteket på Bjørkheim • Undervisning av skulebibliotekar/pedagog
Eleven oppleva høgtlesing gjennom veka	<ul style="list-style-type: none"> • For å læra seg sjangertrekk • Læra om leseglede og lesemotivasjon • Bli ein betre lesar (lesefart, ordavkoding) 	<ul style="list-style-type: none"> • Lesa dikt, eventyr, søknad, brev, faktatekst, vitsar, sang,

5.trinn

Mål for lesing	Dugleikar	Metode
Språk og omgrep		
Elevane skal ha eit funksjonelt ordforråd	<ul style="list-style-type: none"> Kunna gjenfortelja med eigne ord Undra og utforska ord og omgrep 	<ul style="list-style-type: none"> Skriva eller gjengje ein tekst
Leseteknikk		
Eleven har automatisert avkoding	<ul style="list-style-type: none"> Les kjende og høgfrekvente ord raskt 	<ul style="list-style-type: none"> 100-lista over mest vanlege høgfrekvente ord Leiteoppgåver for å finne høgfrekvente ord – lage statestikk
Eleven beherskar ulike læringsstrategiar	<ul style="list-style-type: none"> Velja lesestrategi som egnar seg til passande tekst Bruka teknikkar for å læra glosar, framord, faguttrykk og omgrep 	<ul style="list-style-type: none"> Trene på dei ulike strategiane som er vist til på side 8 Bruke ulike strategier til ulike oppgåver
Teknisk	<ul style="list-style-type: none"> Lesa/avkoda alle ord Lesa setningar med god flyt og forståing Pause ved komma, stopp ved punktum og bruk spørjeteikn og utropsteikn på riktig måte Korrigera seg sjølv når hen les feil Stoppa opp ved ukjende ord og reflektera rundt forståing av ordet 	<ul style="list-style-type: none"> Lesa mykje Lesa høgt Høyra lydbok

Leseforståing		
Eleven kan lesa multimodale tekstar	<ul style="list-style-type: none"> • Kunna henta ut informasjon frå diagram, grafar og tab. • Skumlesa ein tekst for å finna svar på spørsmål • Lesa for å tolka innhald • Følgja instruksjon ved å sjå på biletet (t.d. lego, IKEA) • Kunna tenka kritisk og reflekterande om teksten og kjelda 	<ul style="list-style-type: none"> • Lage ting med bruksanvisning • Lese aviser og samtale om kjeldekritikk
Metakognetiv perspektiv	<ul style="list-style-type: none"> • Oppdaga når hen møtar ord og uttrykk ein ikkje forstår • Reflektera over det ein les • Lesa mellom linjene og trekka slutningar • Kunna tenka kritisk og reflekterande om teksten og kjelta 	<ul style="list-style-type: none"> • Stilla spørsmål til seg sjølv undervegs • Snakka med andre om innhaldet
Strategilæring		
Eleven skal læra seg ulike læringsstrategiar	<u>Strategiar (sjå s. 8):</u> <ul style="list-style-type: none"> • Førkunnskap • Nøkkelord • Tankekart • Overvåking • VØL • BOI • Omgrepkart • Attforteljing og samandrag • Spørsmålsstilling • BISON • Skumlesing 	<ul style="list-style-type: none"> • Trene på dei ulike strategiane – kunne nytte dei på ulike måtar.

Sjangerlære		
Eleven skal oppleva variert litteratur	<ul style="list-style-type: none"> • Ved høgtlesing av pedagog • Få kjennskap til brev, invitasjon, eventyr, film, sakprosa, søknad, teikneserie, vitsar, rim og regler, song, drama, digitale tekstar • Aktivt bruk av skulebibliotek • Alltid tilgjenglege og varierte bøker i klasserommet • Utforska og brukta digitale informasjonskanalar 	<ul style="list-style-type: none"> • Bursdagsbok • Skriva brev til familie t.d. • Bursdagsinvitasjon • Teikna til eventyr, forteljingar, filmar
Kritisk tenking	<ul style="list-style-type: none"> • Utforska og brukta digitale medier • Kjeldekritikk (t.d. reklame, fake news, wikipedia, YouTube) • Kunna søka etter informasjon via ein søkemotor 	<ul style="list-style-type: none"> • Tverrfaglege tema med vekt på kjeldekritikk • Utforske internett saman med trygge vaksne
Leseinteresse og lesekultur		
Eleven skal sjølv få velja litteratur som skal brukast i klasserommet	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivt bruk av skulebibliotek • Alltid tilgjengelige og varierte bøker i klasserommet • Få hjelp til å finna tilpassa bøker til sitt lesenivå 	<ul style="list-style-type: none"> • Besøka biblioteket på Bjørkheim • Undervisning av skulebibliotekar/pedagog
Eleven skal oppleva høgtlesing kvar veka	<ul style="list-style-type: none"> • For å læra seg sjangertrekk • Læra om leseglede og lesemotivasjon • Bli ein betre lesar (lesefart, ordavkoding) 	<ul style="list-style-type: none"> • Lesa dikt, eventyr, søknad, brev, faktatekst, vitsar, sang,

Informasjonskompetanse		
Eleven skal kunna utforska og brukta digitale informasjonskanalar og andre medier på ein målretta måte	<ul style="list-style-type: none"> • Søka og lesa på ei treffliste • Finna informasjon ved å brukta innhaldsfortegnelse og stikkordsregister • Bruka oppslagsverk • Foreta hensiktsmessige søk på internett 	<ul style="list-style-type: none"> • Søka i biblioteket sin database

6.trinn

Mål for lesing	Dugleikar	Metode
Språk og omgrep		
Elevane skal ha eit funksjonelt ordforråd	<ul style="list-style-type: none"> Kunna gjenfortelja med eigne ord Undra og utforska ord og omgrep 	<ul style="list-style-type: none"> Skriva eller gjengje ein tekst
Leseteknikk		
Eleven har automatisert avkoding	<ul style="list-style-type: none"> Les kjende og høgfrekvente ord raskt 	<ul style="list-style-type: none"> 100-lista over mest vanlege høgfrekvente ord
Eleven beherskar ulike læringsstragiar	<u>Strategiar (sjå s. 8):</u> <ul style="list-style-type: none"> Førkunnskap Nøkkelord Tankekart Overvåking VØL BOI Omgrepkart Attforteljing og samandrag Spørsmålsstilling BISON Skumlesing 	<ul style="list-style-type: none"> Bruka teknikkar for å læra glosor, framord, faguttrykk og omgrep
Teknisk	<ul style="list-style-type: none"> Lesa/avkoda alle ord Lesa setningar med god flyt og forståing Pause ved komma, stopp ved punktum og bruk spørjeteikn og utropsteikn på riktig måte Korrigera seg sjølv når hen les feil Stoppa opp ved ukjende ord og reflektera rundt forståing av ordet 	<ul style="list-style-type: none"> Trene på dei ulike strategiane – kunne nytte dei på ulike måtar.

Leseforståing		
Eleven kan lesa multimodale tekstar	<ul style="list-style-type: none"> Kunna henta ut informasjon frå diagram, grafar og tabellar Skumlesa ein tekst for å finna svar på spørsmål Lesa for å tolka innhald Følgja instruksjon ved å sjå på bilete (t.d. lego, IKEA, matoppskrifter) Kunna tenka kritisk og reflekterande om teksten og kjelda 	<ul style="list-style-type: none"> Lage ting med bruksanvisning Lese aviser og samtale om kjeldekritikk
Metakognetiv perspektiv	<ul style="list-style-type: none"> Oppdaga når hen møtar ord og uttrykk ein ikkje forstår Reflektera over det ein les Lesa mellom linjene og trekka slutningar Kunna tenka kritisk og reflekterande om teksten og kjelta 	<ul style="list-style-type: none"> Stilla spørsmål til seg sjølv undervegs Snakka med andre om innhaldet
Strategilæring		
Eleven skal læra seg ulike læringsstrategiar	<ul style="list-style-type: none"> Stilla spørsmål til tekst Svara på spørsmål til tekst Undrer seg over temaet Undre seg over ord 	<ul style="list-style-type: none"> Samtale om tekst Tenkeskriva (stikkord, tankekart, teknig) Filofisk-samtale
Sjangerlære		
Eleven skal oppleva variert litteratur	<ul style="list-style-type: none"> Ved høgtlesing av pedagog Få kjennskap til brev, invitasjon, eventyr, film, sakprosa, søknad, teikneserie, vitsar, rim og regler, song, drama, digitale tekstar Aktivt bruk av skulebibliotek Alltid tilgjenglege og varierte bøker i klasserommet Utforska og brukta digitale informasjonskanalar 	<ul style="list-style-type: none"> Bursdagsbok Skriva brev til familie t.d. Bursdagsinvitasjon Teikna til eventyr, forteljingar, filmar

Kritisk tenking	<ul style="list-style-type: none"> Utforska og bruk digitale medier Kjeldekritikk (t.d. reklame, fake news, wikipedia, YouTube) Kunna søka etter informasjon via ein sökemotor 	<ul style="list-style-type: none"> Samtale kring ulike kjelder – kva er sant/ikkje sant Lese aviser og artikler med tema kjeldekritikk
Leseinteresse og lesekultur		
Eleven skal sjølv få velja litteratur som skal brukast i klasserommet	<ul style="list-style-type: none"> Aktivt bruk av skulebibliotek Alltid tilgjenglege og varierte bøker i klasserommet Få hjelp til å finna tilpassa bøker til sitt lesenivå 	<ul style="list-style-type: none"> Besøka biblioteket på Bjørkheim Undervisning av skulebibliotekar/pedagog
Eleven skal oppleva høgtlesing kvar veka	<ul style="list-style-type: none"> For å læra seg sjangertrekk Læra om leseglede og lesemotivasjon Bli ein betre lesar (lesefart, ordavkoding) 	<ul style="list-style-type: none"> Lesa dikt, eventyr, søknad, brev, faktatekst, vitsar, sang,
Informasjonskompetanse		
Eleven skal kunna utforska og bruk digitale informasjonskanalar og andre medier på ein målretta måte	<ul style="list-style-type: none"> Søka og lesa på ei treffliste Finna informasjon ved å bruka innholdsfortegnelse og stikkordsregister Bruka oppslagsverk Foreta hensiktsmessige søk på internett 	<ul style="list-style-type: none"> Søka i bibliotekets sin database

7.trinn

Mål for lesing	Dugleikar	Metode
Språk og omgrep		
Elevane skal ha eit funksjonelt ordforråd	<ul style="list-style-type: none"> Kunna gjenfortelja med eigne ord Undra og utforska ord og omgrep 	<ul style="list-style-type: none"> Skriva eller gjengje ein tekst
Leseteknikk		
Eleven har automatisert avkoding	<ul style="list-style-type: none"> Les kjende og høgfrekvente ord raskt 	<ul style="list-style-type: none"> 100-lista over mest vanlege høgfrekvente ord
Eleven meistrar ulike læringsstrategiar	<u>Strategiar (sjå s. 8):</u> <ul style="list-style-type: none"> Førkunnskap Nøkkelord Tankekart Overvåking VØL BOI Omgrepsskart Attforteljing og samandrag Spørsmålsstilling BISON Skumlesing 	<ul style="list-style-type: none"> Trena på dei ulike strategiane slik at strategien blir eit hjelpemiddel
Teknisk	<ul style="list-style-type: none"> Lesa/avkoda alle ord Lesa setningar med god flyt og forståing Pause ved komma, stopp ved punktum og bruk spørjeteikn og utropsteikn på riktig måte Korrigera seg sjølv når hen les feil Stoppa opp ved ukjende ord og reflektera rundt forståing av ordet 	<ul style="list-style-type: none"> Lesa mykje: bøker, artikler aviser og på internett. Lytte til lydbøker og høgtlesing Brukar ulike strategiar til ulike oppgåver

Leseforståing		
Eleven kan lesa multimodale tekstar	<ul style="list-style-type: none"> • Kunna henta ut informasjon frå diagram, grafar og tabellar • Skumlesa ein tekst for å finna svar på spørsmål • Lesa for å tolka innhald • Følgja instruksjon ved å sjå på biletet (t.d. lego, IKEA) • Kunna tenka kritisk og reflekterande om teksten og kjelda 	<ul style="list-style-type: none"> • Lage ting med bruksanvisning • Lage mat etter oppskrift • Lese aviser og samtale om kjeldekritikk
Metakognetiv perspektiv	<ul style="list-style-type: none"> • Oppdaga når hen møtar ord og uttrykk ein ikkje forstår • Reflektera over det ein les • Lesa mellom linjene og trekka slutningar • Kunna tenka kritisk og reflekterande om teksten og kjelta 	<ul style="list-style-type: none"> • Stilla spørsmål til seg sjølv undervegs • Snakka med andre om innhaldet
Strategilæring		
Eleven skal læra seg ulike læringsstrategiar	<ul style="list-style-type: none"> • Stilla spørsmål til tekst • Svara på spørsmål til tekst • Undrer seg over temaet • Undere seg over ord 	<ul style="list-style-type: none"> • Samtale om tekst • Tenkeskriva (stikkord, tankekart, teknig) • Filofisk-samtale
Sjangerlære		
Eleven skal oppleva variert litteratur	<ul style="list-style-type: none"> • Ved høgtlesing av pedagog • Få kjennskap til brev, invitasjon, eventyr, film, sakprosa, søknad, teikneserie, vitsar, rim og regler, song, drama, digitale tekstar • Aktivt bruk av skulebibliotek • Alltid tilgjenglege og varierte bøker i klasserommet • Utforska og brukta digitale informasjonskanalar 	<ul style="list-style-type: none"> • Bursdagsbok • Skriva brev til familie t.d. • Bursdagsinvitasjon • Teikna til eventyr, forteljingar, filmar

Kritisk tenking	<ul style="list-style-type: none"> • Utforska og bruk digitale medier • Kjeldekritikk (t.d. reklame, fake news, wikipedia, YouTube) • Kunna søka etter informasjon via ein sökemotor 	<ul style="list-style-type: none"> • Lese aviser og artikler med kjeldekritikk • Utforske ineternettkanaler saman med trygge vaksne. • Bruke td YouTube i framsyningar for klassen
Leseinteresse og lesekultur		
Eleven skal sjølv få velja litteratur som skal brukast i klasserommet	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivt bruk av skulebibliotek • Alltid tilgjenglege og varierte bøker i klasserommet • Få hjelp til å finna tilpassa bøker til sitt lesenivå 	<ul style="list-style-type: none"> • Besøka biblioteket på Bjørkheim • Undervisning av skulebibliotekar/pedagog
Eleven skal oppleva høgtlesing kvar veka	<ul style="list-style-type: none"> • For å læra seg sjangertrekk • Læra om leseglede og lesemotivasjon • Bli ein betre lesar (lesefart, ordavkoding) 	<ul style="list-style-type: none"> • Lesa dikt, eventyr, søknad, brev, faktatekst, vitsar, sang,
Informasjonskompetanse		
Eleven skal kunna utforska og bruk digitale informasjonskanalar og andre medier på ein målretta måte	<ul style="list-style-type: none"> • Søka og lesa på ei treffliste • Finna informasjon ved å bruka innholdsfortegnelse og stikkordsregister • Bruka oppslagsverk • Foreta hensiktsmessige søk på internett 	<ul style="list-style-type: none"> • Søka i biblioteket sin database

Kjelder:

NOU 2014:7 Elevenes læring i fremtidens skole. Et kunnskapsgrunnlag. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

NOU 2015:8 Fremtidens skole. Fornyelse av fag og kompetanser. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Kunnskapsdepartementet. (2019) Overordnet del- verdier og prinsipper for grunnopplæringen. Hentet fra <<https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/>>

St.meld nr 6 (2019 – 2020) Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO. Utdannings- og forskningsdepartementet.

St.meld. nr 31 (2007-2008): Kvalitet i skolen. Oslo. Utdannings- og forskningsdepartementet.

